

HERSTEL VAN EEN HEIDETERREIN IN DE GEMEENTE ROERDALEN

DE NATUURWAARDEN EN HET TOEKOMSTIGE BEHEER VAN DE DRIESTRUIK

W. Jansen & S. Jansen, Korhoenstraat 12, 6075 BN Herkenbosch

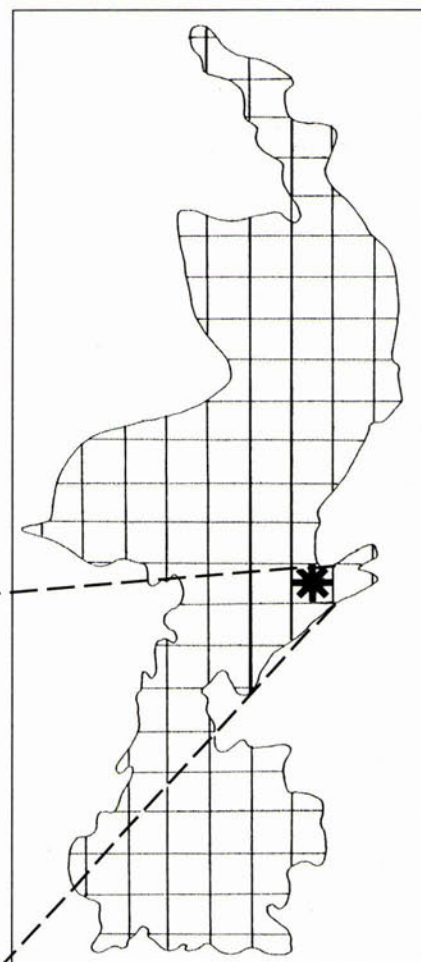
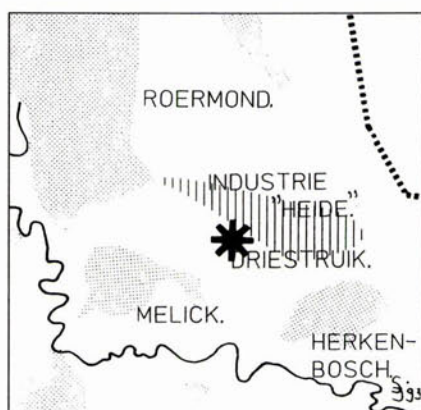
In dit artikel willen we nader ingaan op het beheer en de natuurwaarden van het gebied de Driestruik. Dit terrein is eigendom van de gemeente Roerdalen (vóór 1 januari 1993 was dit de gemeente Melick en Herkenbosch). In 1990 was de Driestruik, een heideterrein, bijna geheel dicht gegroeid met struikgewas. In augustus 1992 werd er naar aanleiding van het herstelplan Driestruik (WERKGROEP MEINWEG, 1990) een Landgoedkamp van de ANWB georganiseerd met hulp van de Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL) en de gemeente Melick en Herkenbosch. De deelnemers aan het kamp hebben op de Driestruik een groot gedeelte van de heide weer vrij gemaakt van bomen en struiken. Om de heide en zijn karakteristieke fauna te behouden zal er een actief en continu beheer gevoerd moeten worden.

LIGGING EN KORTE HISTORIE VAN DE DRIESTRUIK

De Driestruik (zie fig. 1) ligt ten noorden van het dorp Melick. Het reliëfrijke heideterrein maakte vroeger deel uit van het uitgestrekte gebied de Melickerheide.

Tegenwoordig is de Driestruik geïsoleerd van de overgebleven restanten van de Melickerheide door intensief gebruikte akkers, de Keulse Baan en het industrieterrein Heide.

Het besproken gebied ligt in het kilometerhok 58-55-21 (Amersfoort-coördinaten 200/353). Het hoogste punt (30 meter boven NAP) van de Driestruik wordt de Heksenberg genoemd. De grenzen van het besproken gebied (fig. 2) worden gevormd door loofbos, intensief gebruikte akkergronden en enkele secundaire wegen. Het gehele terrein is ongeveer 14 ha groot.

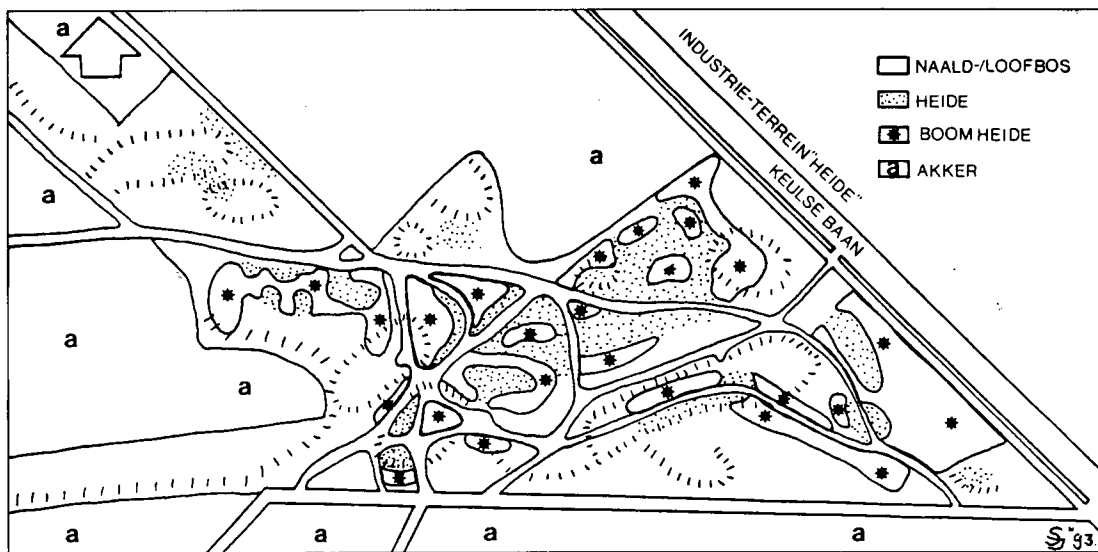

FIGUUR 1. Globale ligging van de Driestruik.

BEHEER IN HET VERLEDEN

Het vroegere beheer door de gemeente Melick en Herkenbosch bestond voornamelijk uit het bestrijden van de Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*). Aan de natuurlijke boomopslag van Grove den (*Pinus sylvestris*) en Zomereik (*Quercus robur*) werd niets

gedaan. Hierdoor zijn de voormalige open heidestukken steeds beperkter van omvang geworden. In 1992 was er geen sprake meer van een open heide, maar van kleine heiderestanten met veel eikenopslag. Delen van het gebied werden door middel van aanplant in het verleden bebost. Op veel plaatsen is deze aanplant mislukt, maar de plantvoren zijn nog duidelijk zichtbaar.

FIGUUR 2.
Situatie van de
Driestruik in 1990.
Er is door de jaren
heen een uitgebreid
wandel- en wegnnet
ontstaan.

HERSTELPLAN DRIESTRIUK

Het herstelplan (WERKGROEP MEINWEG, 1990) is geschreven naar aanleiding van een inventarisatie van de natuurwaarden. Het gebied biedt nog zeer veel uitgangspunten om uitgaande van de huidige natuurwaarden een ecologisch rijke levensgemeenschap te ontwikkelen. Het rapport bevat tevens een aantal voorgestelde beheersmaatregelen, waarmee met enige inspanning de al bestaande heide verbeterd en nieuwe biotopen gecreëerd kunnen worden. In het kort komen in het herstelplan de volgende punten naar voren:

- Verwijderen van boomopslag uit de potentiële heide.
- Verwijderen van Amerikaanse vogelkers.
- Verwijderen van 8 à 12 jaar oude dennenopslag.
- Kappen van eikenopslag uit de pijpestrootjesvelden.
- Illegale vuilstorten opruimen.
- Afsluiting/afzetten wegen en paden.
- Opschonen zandkuil.
- Aanleg poel(en).
- Raster plaatsen voor begrazing.
- Uitzetten wandelroute/informatiebord.

GEBIEDSOMSCHRIJVING: SITUATIE 1990

Het gebied (fig. 2) kan men verdelen in vier landschappelijk duidelijk te onderscheiden delen.

1. Een struweelrijke heide; een vegetatie van Struikheide (*Calluna vulgaris*), die nog zeer vitaal is, met opslag van Grove den en Zo-

mereik. De oppervlakte is zeer beperkt omdat de gebiedsdelen steeds verder dichtgroeien met zaailingen van Grove den en Amerikaanse vogelkers.

2. De dichtgegroeide heidestukken (boshei); deze bestaan voornamelijk uit opslag van Grove den en Zomereik en een spaarzame ondergroei van Struikheide. Op sommige laaggelegen delen is Pijpestrootje (*Molinia caerulea*) uitgesproken dominant. De opslag bestaat uit 8 à 12 jaar oude bomen en struiken. Dit type was voorheen (vóór 1980) een open struweelrijke heide.
3. Het eikenberkenbos; het type bos dat hier oorspronkelijk voorkomt en de climaxvegetatie vormt op deze gronden is het Eiken-berkenbos met als ondergroei: Adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum*), Vuilboom (*Rhamnus frangula*) en Kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*). Deze kensoorten komen hier spaarzaam voor, de ondergroei bestaat vooral uit Amerikaanse vogelkers.
4. Het gemengde naaldbos; bestaande uit vele zeer oude Grove dennen met aan de randen een overgang naar het Eiken-berkenbos. De ondergroei van dit bos is veel armer aan soorten en de Braam (*Rubus fruticosus* s.l.) overheerst hier duidelijk.

Het eikenberkenbos en het gemengde naaldbos zijn in figuur 2. samengevoegd als bos.

BESPREKING INVENTARISATIE

Bij het opstellen van het beheersplan (WERKGROEP MEINWEG, 1990) is er een globale inventarisatie gemaakt van de flora en fauna. Daarnaast zijn er vele losse waarnemingen

gedaan die nu besproken en gepresenteerd worden (zie ook de tabellen).

De heide wordt beschreven als het Nardo-Callunetum (WESTHOFF & DEN HELD, 1969). De kentaxa van deze vegetatie zijn goed vertegenwoordigd: Struikheide en Borstelgras (*Nardus stricta*). Opvallend voor dit terrein is het veelvuldig en zelfs dominerend voorkomen van Brem (*Cytisus scoparius*).

Het voorkomen van Pijpestrootje samen met Kruipwilg (*Salix repens*) en Dopheide (*Erica tetralix*) geeft aan dat het terrein eens vochtiger is geweest. Nu resteren er van deze twee soorten nog maar enkele exemplaren.

Op enkele droge stuifzandkoppen langs de paden is een mooie pioniervegetatie aanwezig met Zandzegge (*Carex arenaria*), Buntgras (*Corynephorus canescens*), Heidespurrie (*Spergula morisonii*) en Zandblauwtje (*Jasione montana*).

Verder komen er ook nog vele soorten van het heischrale grasland voor zoals Gewoon biggkruid (*Hypochaeris radicata*), Muizeoor (*Hieracium pilosella*), Klein vogelpootje (*Ornithopus perpusillus*) en Grote tijm (*Thymus pulegioides*). Opmerkelijk is het voorkomen van Heelbeen (*Holosteum umbellatum*).

Van de aangetroffen planten (zie tabel I) zijn Kruipbrem (*Genista pilosa*), Stekelbrem (*Genista anglica*), Kleine leeuwetand (*Leontodon saxatilis*), Mannetjesereprijs (*Veronica officinalis*), Tandjesgras (*Danthonia decumbens*), Borstelgras, Boshavikskruid (*Hieracium sabaudum*), Kruipwilg, Heelbeen, Grote tijm en Dopheide bedreigde plantensoorten die voorkomen op de Rode lijst van Limburg (CORTENRAAD & MULDER, 1990).

Er zijn geen gegevens verzameld over het voorkomen van vogels.

TABEL I. Lijst van gevonden plantesoorten in de Driestruik.

De naamgeving is volgens VAN DER MEIJDEN (1990). De onderstreepte soorten behoren tot de bijzondere en/of karakteristieke soorten van de Driestruik.

Adelaarsvaren <i>Pteridium aquilinum</i>	Kleine leeuwetand <i>Leontodon saxatilis</i>
Akkerdistel <i>Cirsium arvense</i>	Klein vogelpootje <i>Ornithopus perpusillus</i>
Amerikaanse vogelkers <i>Prunus serotina</i>	Kruipbrem <i>Genista pilosa</i>
Amerikaanse eik <i>Quercus rubra</i>	Kruipwilg <i>Salix repens</i>
Amerikaans krenteboompje <i>Amelanchier lamarckii</i>	Lampionplant <i>Physalis alkekengi</i>
Appel <i>Malus sylvestris</i>	Mannetjesereprijs <i>Veronica officinalis</i>
Asperge <i>Asparagus officinalis</i> subsp. <i>officinalis</i>	Muizeoor <i>Hieracium pilosella</i>
Beuk <i>Fagus sylvatica</i>	Paardebloem <i>Taraxacum officinale</i>
Bezemkruiskruid <i>Senecio inaequidens</i>	Pijpestrootje <i>Molinia caerulea</i>
Bitterzoet <i>Solanum dulcamara</i>	Pilzegge <i>Carex pilulifera</i>
Bochtige smele <i>Deschampsia flexuosa</i>	Pitrus <i>Juncus effusus</i>
Borstelgras <i>Nardus stricta</i>	Ratelpopulier <i>Populus tremula</i>
Boshavikskruid <i>Hieracium sabaudum</i>	Ridderzuring <i>Rumex obtusifolius</i> subsp. <i>obtusifolius</i>
Boswilg <i>Salix caprea</i>	Ruwe berk <i>Betula pendula</i>
Braam <i>Rubus fruticosus</i> s.l.	Schapezuring <i>Rumex acetosella</i>
Brede stekelvaren <i>Dryopteris dilatata</i>	Schermhavikskruid <i>Hieracium umbellatum</i>
Brede wespenorchis <i>Epipactis helleborine</i>	Smalle weegbree <i>Plantago lanceolata</i>
Brem <i>Cytisus scoparius</i>	Sneeuwbes <i>Symphoricarpos albus</i>
Buntgras <i>Corynephorus canescens</i>	St. Janskruid <i>Hypericum perforatum</i>
Canadese fijnstraal <i>Erigeron canadensis</i>	Stekelbrem <i>Genista anglica</i>
Dopheide <i>Erica tetralix</i>	Stijf havikskruid <i>Hieracium laevigatum</i>
Gestreepte witbol <i>Holcus lanatus</i>	Stijve klaverzuring <i>Oxalis fontana</i>
Gewoon duizendblad <i>Achillea millefolium</i>	Straatgras <i>Poa annua</i>
Gewone hennepnetel <i>Galeopsis tetrahit</i>	Struikheide <i>Calluna vulgaris</i>
Gewone hoornbloem <i>Cerastium fontanum</i> subsp. <i>vulgare</i>	Tamme kastanje <i>Castanea sativa</i>
Gewone veldbies <i>Luzula campestris</i>	Tandjesgras <i>Danthonia decumbens</i>
Gewone vlier <i>Sambucus nigra</i>	Trosvlier <i>Sambucus racemosa</i>
Gewoon biggekruid <i>Hypochaeris radicata</i>	Valse salie <i>Teucrium scorodonia</i>
Glad vingergras <i>Digitaria ischaemum</i>	Varkensgras <i>Polygonum aviculare</i>
Grote brandnetel <i>Urtica dioica</i>	Vlasbekje <i>Linaria vulgaris</i>
Grote weegbree <i>Plantago major</i> subsp. <i>major</i>	Vogelmuur <i>Stellaria media</i>
Grote tijm <i>Thymus pulegioides</i>	Vuilboom <i>Rhamnus frangula</i>
Grove den <i>Pinus sylvestris</i>	Wilde kamperfoelie <i>Lonicera periclymenum</i>
Haagliguster <i>Ligustrum ovalifolium</i>	Wilde lijsterbes <i>Sorbus aucuparia</i>
Hazelaar <i>Corylus avellana</i>	Wilgeroosje <i>Chamerion angustifolium</i>
Hazepootje <i>Trifolium arvense</i>	Witte klaver <i>Trifolium repens</i>
Heelbeen <i>Holosteum umbellatum</i>	Zachte berk <i>Betula pubescens</i>
Heidespurrie <i>Spergula morisonii</i>	Zandblauwtje <i>Jasione montana</i>
Hondsdrif <i>Glechoma hederacea</i>	Zandzegge <i>Carex arenaria</i>
Hulst <i>Ilex aquifolium</i>	Zomereik <i>Quercus robur</i>
Jacobskruiskruid <i>Senecio jacobaea</i> subsp. <i>jacobaea</i>	Zwarte nachtschade <i>Solanum nigrum</i> subsp. <i>nigrum</i>
Kleine maagdenpalm <i>Vincetoxicum minor</i>	

TABEL IIa. Lijst van zoogdieren die aangetroffen zijn in de Driestruik.

Egel <i>Erinaceus europaeus</i>
Mol <i>Talpa europaea</i>
Dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>
Haas <i>Lepus capensis</i>
Konijn <i>Oryctolagus cuniculus</i>
Eekhoorn <i>Sciurus vulgaris</i>
Rosse woelmuis <i>Clethrionomys glareolus</i>
Veldmuis <i>Microtus arvalis</i>
Aardmuis <i>Microtus agrestis</i>
Dwergmuis <i>Micromys minutus</i>
Bosmuis <i>Apodemus sylvaticus</i>
Vos <i>Vulpes vulpes</i>
Wezel <i>Mustela nivalis</i>
Hermelijn <i>Mustela erminea</i>
Bunzing <i>Mustela putorius</i>
Ree <i>Capreolus capreolus</i>

TABEL IIb. De herpetofauna van de Driestruik.

Zandhagedis <i>Lacerta agilis</i>
Levendbarende hagedis <i>Lacerta vivipara</i>
Rugstreeppad <i>Bufo calamita</i>
Bruine kikker <i>Rana temporaria</i>
Gewone pad <i>Bufo bufo</i>

TABEL IIc. De waargenomen dagvlinders van de Driestruik.

Klein koolwitje <i>Pieris rapae</i>
Gehakkelde aurelia <i>Polygonia c-album</i>
Kleine vos <i>Aglaia urticae</i>
Citroentje <i>Gonepteryx rhamni</i>
Dagpauwoog <i>Inachis io</i>
Argusvlinder <i>Lasiommata megera</i>
Boomblauwtje <i>Celastrina argiolus</i>
Landkaartje <i>Araschnia levana</i>
Bont zanddoogje <i>Pararge aegeria</i>
Hooibeestje <i>Coenonympha pamphilus</i>
Kleine vuurvlinder <i>Lycaena phlaeas</i>
Eikepage <i>Quercusia quercus</i>

TABEL IIId. De waargenomen sprinkhanen en kreken van de Driestruik.

Bruine sprinkhaan <i>Chorthippus brunneus</i>
Ratelaar <i>Chorthippus biguttulus</i>
Snortikker <i>Chorthippus mollis</i>
Knotsprietje <i>Myrmeotettix maculatus</i>
Groene sabelsprinkhaan <i>Tettigonia viridissima</i>
Heidesabelsprinkhaan <i>Metrioptera brachyptera</i>
Boomsprinkhaan <i>Meconema thalassinum</i>
Boskrekkel <i>Nemobius sylvestris</i>

FIGUUR 3. De Zandhagedis (*Lacerta agilis*) verdient aandacht en bescherming van lokale overheden.

Het ligt in de bedoeling om in de toekomst een broedvogel-kartering uit te voeren. Wel is het vermeldenswaard dat vroeger de Nachtwaluw (*Caprimulgus europaeus*) en de Roodborsttapuit (*Saxicola torquata*) in dit terrein broedden. Tijdens het Landgoedkamp is er een nest met jongen van de Houtduif (*Columba palumbus*) gevonden en één Roodborsttapuit gezien.

Alhoewel er geen gericht onderzoek naar zoogdieren is gedaan, zijn er in het gebied met zekerheid 15 soorten aangetroffen (tabel IIa). Deze gegevens over zoogdieren zijn gedurende een langere periode (1983-1992) verzameld.

Van de reptielen die hier zijn waargenomen (tabel IIb) is het voorkomen van de Zandhagedis (*Lacerta agilis*) wel zeer bijzonder. Deze soort (fig. 3) wordt zowel provinciaal als landelijk met uitsterven bedreigd. De afgelopen jaren werden nog regelmatig Zandhagedissen

gezien op de Driestruik, maar het betrof steeds maar enkele exemplaren (HERPETOLOGISCHE STUDIEGROEP LIMBURG, 1988). Tijdens het werkkamp werden verscheidene exemplaren gevangen. De populatie Zandhagedissen bestaat nu minimaal uit 3 adulte vrouwtjes, 2 adulte mannetjes en 4 juvenielen. Het betreft hier waarschijnlijk een geïsoleerde populatie die zonder maatregelen bedreigd werd met uitsterven. Het herstel en vergroten van de open heidestukken en het opheffen van de onderlinge isolatie van de deelgebieden zal zeker gunstig zijn voor het voortbestaan op de Driestruik van deze bedreigde diersoort (GLANDT, 1979).

De Levendbarende hagedis (*Lacerta vivipara*) is op de Driestruik veel waargenomen. Vroeger was de soort ook algemeen in het agrarisch gebied, thans is een duidelijke tendens merkbaar dat de verspreiding zich hoe langer hoe meer beperkt tot natte en droge heiden

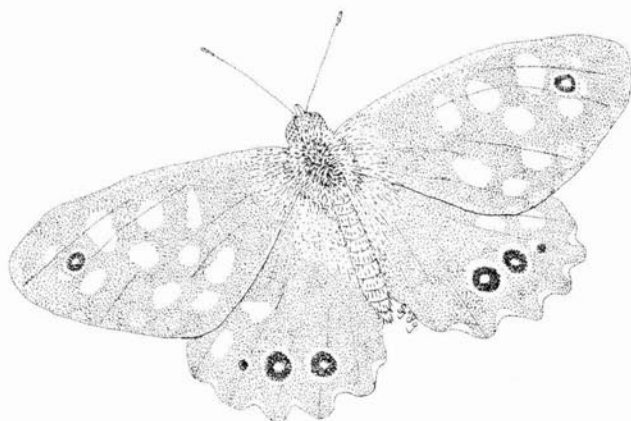
en bossen (natuurreervaten). Ook maakt de soort gebruik van brede wegbermen tussen deze gebieden, mits deze een goed ontwikkelde kruidachtige vegetatie hebben, die voldoende dekking biedt.

Van de amfibieën die hier voorkomen (tabel IIb) is de Rugstreeppad (*Bufo calamita*) de meest bijzondere. Landelijk behoort deze tot de niet algemene soorten. De Rugstreeppad bezet als pionier in de zomerperiode bij voorkeur de open stuifzandkoppes van het terrein. Verder zijn de Gewone pad (*Bufo bufo*) en de Bruine kikker (*Rana temporaria*) sporadisch aangetroffen. In het terrein zelf is momenteel geen enkel voortplantingsbiotoop (poel) aanwezig voor de amfibieën.

Van de dagvlinders die hier zijn aangetroffen (tabel IIc) zijn de Eikepage (*Quercusia quercus*) en het Bont zandoogje (*Pararge aegeria*) de meest bijzondere soorten. Het Bont zandoogje (fig. 4) heeft open bosplekken nodig om te baltsen. Door het ringen van enkele grote Amerikaanse eiken (*Quercus rubra*) kunnen er meerdere van zulke plekken gemaakt worden. Verder worden de grote inlandse eiken ontzien en verspreidstaande eikenopslag zorgt voor een goed leefgebied voor deze vlindersoorten. Verder zal het gebied als gevolg van de uitgevoerde beheersmaatregelen voor bepaalde dagvlinders die in de omgeving voorkomen aantrekkelijker worden en misschien als vestigingsplaats kunnen gaan dienen.

Van de sprinkhanen (tabel IIId) zijn de Snortikker (*Chorthippus mollis*) en het Knotssprietje (*Myrmeleotettix maculatus*) veelvuldig aangetroffen. Het Knotssprietje (fig. 5) is een typische soort voor heide en zeer schrale graslanden. Een andere typische sprinkhaan die in Nederland voornamelijk gebonden is aan heide is de Heidesabelsprinkhaan (*Metrioptera brachyptera*). Deze soort is in gering aantal aangetroffen. Opvallend was het veelvuldig voorkomen van de Boomsprinkhaan (*Mecanema thalassinum*); deze werd tijdens het verwijderen van middelgrote eiken gevonden.

Gezien het voorkomen van een redelijk goed ontwikkelde heide-vegetatie met vele typische bewoners kan gesproken worden van een bijzonder gebied. Zowel de flora als de fauna van dit terrein bevat vele bijzonderheden, waaronder soorten die vallen onder de natuurbeschermingswet of die landelijk gezien zeer ernstig bedreigd zijn.

FIGUUR 4.
Het Bont zandoogje (*Pararge aegeria*) heeft het liefst evenveel open plekken in het bos als lichte vlekken op zijn vleugels.
Tekening: S. Jansen.

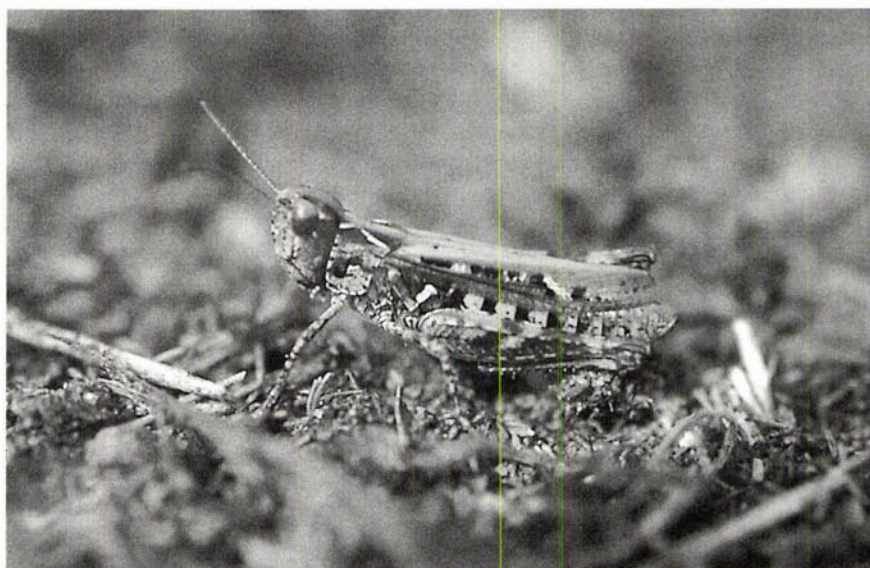
UITVOERING BEHEER TIJDENS LANDGOED-KAMP

Tijdens het Landgoedkamp werd eerst het eikenbos (perceel 1, zie fig. 6) onder handen genomen. Het werk bestond hier voornamelijk uit het verwijderen van de Amerikaanse vogelkers. Daarnaast zijn er enkele grote Amerikaanse eiken geringd.

Het opschonen van de zandkuil (perceel 2, zie fig. 6) stond centraal. Deze zandkuil is zeer geschikt voor vele soorten zandbijen, rupsendoders, spinnendoders en andere ongewervelden die gebaat zijn bij een warme en zonnige plaats. Tevens kan deze zandkuil als eiafzetplaats voor de Zandhagedis dienen. Ook zijn de open stuifzandkopjes het landbiotoop van de Rugstreeppad.

Met het opschonen van de zandkuil wordt bedoeld het opruimen van vuilnis en verwijderen van de omringende boom- en struikopslag. Hierbij kwam op vele plaatsen de Grote tijm weer tevoorschijn onder de eikenopslag. Het opruimen van vuilnis (plastic, beton, spaanplaat, glas, bakstenen etcetera) werd in een groot deel van het gebied gedaan. In totaal zijn er 15 vuilniszakken gevuld.

Daarna zijn de heidepercelen (perceel 3) behandeld. Het werk bestond voornamelijk uit het verwijderen van de 3 à 5 jaar oude dennenopslag, Amerikaanse vogelkers en eikenopslag waardoor er een open stuk heide is ontstaan met voornamelijk aan de randen enkele grote Zomereiken. Hetzelfde geldt voor perceel 4. Hierbij dient vermeld te worden dat de randen gesloten bleven met eikenbomen en struweel. De daaronder voorkomende Amerikaanse vogelkers werd geheel verwijderd.

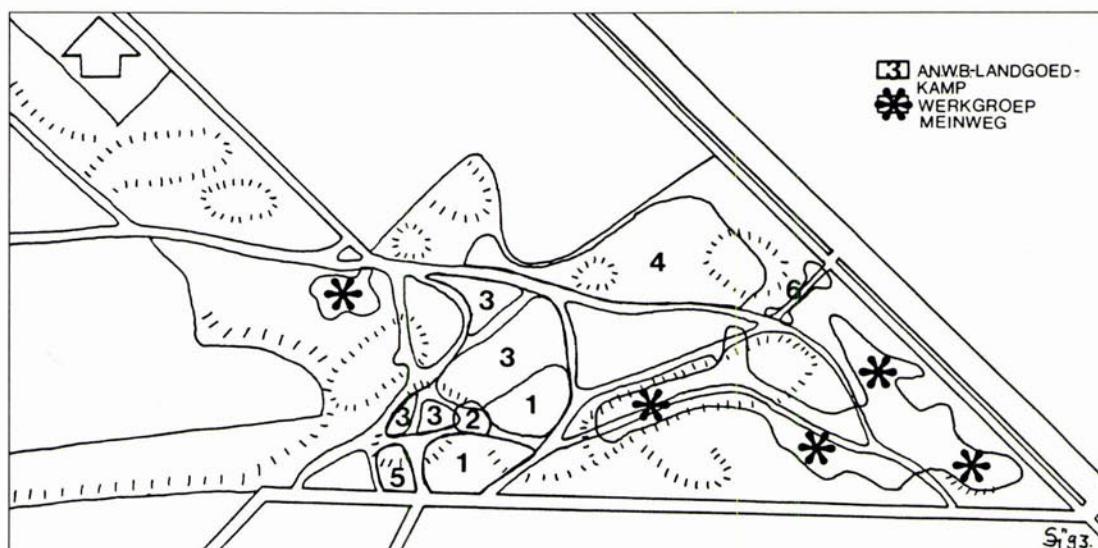

FIGUUR 5. Het Knotssprietje (*Myrmeleotettix maculatus*) is een typische sprinkhaansoort voor de heide.

De loofbomen die verwijderd moesten worden zijn zo laag mogelijk afgezaagd, waardoor ze vaak moeilijk opnieuw uitlopen. Op sommige plekken was dit uitlopen echter wenselijk. Hier werden de eiken daarom hoger afgezet. De Grove dennen werden op enige hoogte boven de vegetatie afgezaagd, hetgeen met name voor hagedissen ideale zonplaatsen oplevert. Het vrijkomende takhout werd op stapels onder boomgroepen of op rillen gelegd aan de rand van het gebied. Hierdoor ontstond een afscherming en een buffer tegen negatieve invloeden van naast gelegen percelen, evenals extra dekking voor vogels, muizen, kleine marterachtigen en andere soorten.

In de percelen 5 en 6 werden enkele paden afgesloten. Dit is in de eerste plaats gedaan om gemotoriseerd verkeer (auto's en cross-

motoren) uit het gebied te weren. Bij het pad langs de Keulse Baan werden enkele grote Grove dennen omgeliërd om een groot pad te versperren. Bij perceel 5 is het pad versperd met de uitgetrokken Amerikaanse vogelkers. Ook is in deze zuidhelling een eiafzetplaats gemaakt voor de Zandhagedis (JANSEN & JANSEN, *in prep.*). Het blanke zand werd gebruikt om een schuttersputje te dichtten. Op de laatste werkdag is onder algehele belangstelling in het opgeschoonde eikenbos één van de twee tijdens het landgoedkamp vervaardigde bosuilenkasten opgehangen. Tijdens dit landgoedkamp is er veel arbeid verricht (fig. 7): de oppervlakte van de open heide is verdrievoudigd. Er is een berekening gemaakt van het aantal manuren dat tijdens deze twee weken is verricht. Er waren 16 gezinnen aanwezig en zij hebben gezamenlijk

FIGUUR 6. De percelen (6) die tijdens het Landgoedkamp zijn opgeschoond en het gebied (*) dat door de Werkgroep Meinweg onder handen is genomen.

FIGUUR 7. Een werkvakantie in het belang van menselijk welzijn, landschap en de natuur.

1207 uur arbeid verricht in het gebied. Daarnaast zijn nog eens 500 uur besteed aan corvee en overige werkzaamheden ten behoeve van de voortgang van het werk.

AANBEVELINGEN VOOR TOEKOMSTIG BEHEER

Het beheer van de Driestruik moet gericht worden op het verkrijgen en behouden van een open heidelandschap (fig. 8) met plaatselijk open zandplekken en pioniervegetaties. Het overgrote deel van het terrein zal met een vegetatie begroeid zijn die behoort tot de heide en/of heischraal grasland met hier en

daar struweelvorming overgaand in bos. Het naaldbos zal omgevormd moeten worden tot een structureel open gemengd loofbos met veel struweel.

Het beheer in dit kleine gebied zal vooral afgestemd moeten worden op de landelijk bedreigde Zandhagedis, waarvan nu nog een levensvatbare populatie voorhanden is. Hopelijk zijn de uitgevoerde beheersmaatregelen in het terrein voor deze soort op tijd genomen. Westelijk van de Driestruik is een veel kleiner heideterrein opgeknapt door vrijwilligers. Dit voormalig leefgebied van de Zandhagedis zou opnieuw gekoloniseerd kunnen worden. Dit kan alleen bereikt worden door deze twee terreinen met elkaar te verbinden door middel van verbredingen en een reptielvriendelijk beheer van de bestaande wegbermen (LOGEMANN & SCHOORL, 1988). Door herstel van heidebiotopen kan een ongeschikt terrein weer voor reptielen geschikt worden gemaakt (WERKGROEP MEINWEG, 1992).

Het open maken van het terrein is relatief gemakkelijk, maar het terrein vrijhouden van Amerikaanse vogelkers zal minder eenvoudig zijn. Het verder open maken van de heidestukjes zal dit jaar met een nieuw Landgoedkamp, dat weer twee weken zal duren, ter hand worden genomen. In de tussenliggende periode heeft de Werkgroep Meinweg ook gedeelten van het terrein open gemaakt (fig. 6).

De activiteiten van de vrijwilligers kunnen beschouwd worden als een éénmalige uitvoering van het achterstallig onderhoud, waardoor in het terrein weer een geschikte uitgangssituatie ontstaat voor het gewenste toekomstig beheer. Gezien de betekenis en omvang van het terrein zou er gezocht moe-

ten worden naar een meer structurele oplossing. Begrazing lijkt daarvoor de beste keuze te zijn, zowel met het oog op het voorkómen van nieuwe verspreiding van de Amerikaanse vogelkers in het gebied, als voor het handhaven van het beoogde open heidelandschap. Er zal daarom een raster geplaatst moeten worden om de grazers in het gebied te houden. Waar mogelijk moet het te begrazen gebied uitgebreid worden met aangrenzende landbouwgronden. Dit leidt tot vermindering van randinvloeden en tevens tot een meer regelmatige vorm van het in te rasteren gebied (fig. 8). Ook het eikenbos en het gemengde bos zullen mee ingerasterd worden. Met het zetten van een degelijk raster kan ook een groot deel van de overlast en schade door het crossen met auto's en crossmotoren worden voorkomen.

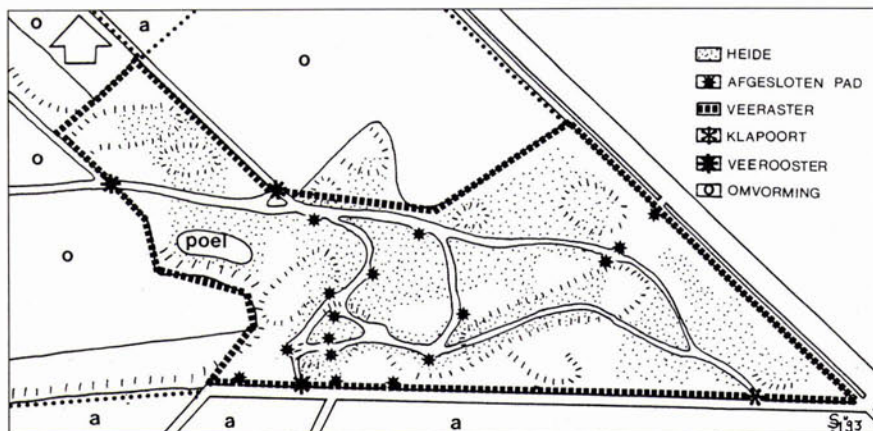
In deze begrazingseenheid moeten grote grazers worden ingezet die voor het beheer het meest geschikt zijn. Men kan dan denken aan runderen die weinig verzorging en toezicht nodig hebben. Ook zijn ze voor de bezoekers een attractie. Het gehele begrazingsproces zal nauwkeurig gevolgd moeten worden en zo nodig enige bijsturing moeten hebben.

De aanleg van één of meer poelen is wenselijk om de aanwezige amfibieën een voortplantingsplaats te bieden. In de directe omgeving zijn de Poelkikker (*Rana lessonae*), Middelste groene kikker (*Rana klepton esculenta*), Kleine watersalamander (*Triturus vulgaris*) en de landelijk bedreigde Knoflookpad (*Pelobates fuscus*) aangetroffen. Het is te verwachten dat deze soorten de poelen als voortplantingsplaats gaan gebruiken. Als de poelen met een flauw talud worden aangelegd kunnen ze ook dienen als drinkpoel voor het vee.

Het uitzetten van een wandelroute bevordert het dichtgroeien van de oude paden en geeft de wandelaar een leidraad. Er kan ook een informatiebord geplaatst of een folder gemaakt worden om de wandelaars voor te lichten over het beheer en de betekenis van het gebied.

PLANOLOGISCHE BESCHERMING

Het beheer van het gebied de Driestruik moet gericht zijn op het behouden en vergroten van de huidige natuurwaarden. Dit heeft alleen kans van slagen als het gebied ook planologisch een beschermde status krijgt. Na de gemeentelijke herindeling is het Indus-

FIGUUR 8. De gewenste eindsituatie: een open heide met struweelrijk bos. Er staat een raster en er is een poel aangelegd.

FIGUUR 9.

Nog meer natuur-
verslindende industrie?
Een doodlopend spoor!

trieterrein Heide (fig. 9) van de toenmalige gemeente Melick en Herkenbosch overgedragen aan de gemeente Roermond. Kort daarna werd de voormalige Melickerheide, waarbinnen het gebied de Driestruik ligt, door de gemeente Roermond aangewezen als mogelijk uitbreidingsgebied van het bestaande industrieterrein.

De toenmalige gemeente Melick en Herkenbosch heeft stelling genomen tegen uitbreiding van het industrieterrein op haar grondgebied. Deze bedreiging is inmiddels weggenomen en er wordt door de gemeente Roermond gezocht naar andere mogelijkheden voor industrie-uitbreiding.

De nieuwe gemeente Roerdalen wil zich in de toekomst profileren als een groene gemeente waar natuur en recreatie hoog in het vaandel staan. Wij hopen dat de recreatie niet de belangrijkste plaats gaat innemen. Want tenslotte komt de recreant juist om van natuur en landschap te genieten. Vandaar dat we hier pleiten voor een goed natuurbeheer van het buitengebied (o.a. de Driestruik) van de gemeente Roerdalen.

Om recht te doen aan de hoge natuurwaarden van de Driestruik zou het gebied in het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Roerdalen zo spoedig mogelijk de

bestemming natuurgebied moeten krijgen. De huidige bestemming landschappelijk groen (met natuurwaarden) duidt op een onderwaardering van het gebied, dat meer bescherming verdient.

Naast passieve bescherming via het bestemmingsplan zou het te overwegen zijn om het gebied in eigendom over te dragen aan een terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie. Een alternatief is dat de gemeente zelf actief bijdraagt aan de continuering van het recent ingezette beheer.

DANKWOORD

Allereerst dank aan al de mensen (fig. 10) die het werk verzet hebben: de families Hagedoorn (Uitgeest), Hazeu (Delfgauw), Jacobs (Lelystad), Kampmeyer (Haarlem), Koole (Tolbert), v.d. Linden (Drunen), Spleet (Oosterhout), Nuys (Best), Bruggemann (Winschoten), Timmers (Doesburg), Uilenreef (Olst), van Ostaden (Oudenbosch), Reitsma (Winsterwijk), Opdam (Almere), Rijshouwer (Rotterdam), Rosinga (Den Haag), Will (Vlijmen), Ruzius (Oude-Pekela) en Y. Bergsma (Apeldoorn).

Speciale dank aan de leiding (fam. Spleet en fam. Bruggemann) voor het goed verlopen van het Landgoedkamp. Inlichtingen over Landgoedkampen zijn te verkrijgen bij de ANWB. Daarnaast dank aan de gemeente die toestemming en gelegenheid

heeft gegeven om dit mogelijk te maken, in het bijzonder de heer van Bommel. Speciale dank aan de heer J. Kluskens van het IKL voor zijn inzet en de materiële ondersteuning. Ook willen we de heer H. Beckers (Vogelwerkgroep Montfort) bedanken voor zijn voordracht over de Bosuil voor de deelnemers en zijn assistentie tijdens het ophangen van de uilenkasten. De heer H. Schmitz willen we graag bedanken voor het kritisch doorlezen van dit artikel.

SUMMARY

Discussed in the present article are the supervision and natural merits (see Tables) of the Driestruik area, owned by the municipality of Roerdalen (former municipality of Melick en Herkenbosch).

During a so-called ANWB Landgoedkamp, which was organised in co-operation with the Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen Limburg (IKL) and the municipality of Melick and Herkenbosch, volunteers carried out numerous managerial measures. This Landgoedkamp has trimmed at the Driestruik a large patch of proliferate heath.

The supervision over this small area should be tuned in to the occurrence of the lizard species *Lacerta agilis*, which is under threat nationwide.

It is advised to have planological protection of the area and to ensure a continuation of the management by means of grazing.

LITERATUUR

- CORTENRAAD, J. & T. MULDER, 1990. Bedreigde planten van Limburg. *Natuurhist. Maandblad* 78 (1): 181-184.
- GLANDT, D., 1979. Beitrag zur Habitat-Ökologie von Zauneidechse (*Lacerta agilis*) und Waldeidechse (*Lacerta vivipara*) im nordwestdeutschen Tiefland, nebst Hinweisen zur Sicherung von Zauneidechsen-Beständen. *Salamandra* 15 (1): 13-30.
- HERPETOLOGISCHE STUDIEGROEP LIMBURG, 1988. Voorlopig Verspreidingsoverzicht van de Limburgse Reptielen en Amfibieën. Maastricht, 1988.
- JANSEN, S. & W. JANSEN, in prep. Adviezen voor de aanleg en ligging van de eiafzetplaatsen in het Nationaal Park i.o. "de Meinweg" voor de Zandhagedis (*Lacerta agilis*).
- LOGEMANN, D. & E.F. SCHOORL, 1988. Verbindingswegen voor plant en dier. Reeks Natuur en Milieu nr. 23, Utrecht.
- MEIJDEN, R. VAN DER, 1990. Heukels' flora van Nederland. Eenentwintigste druk, Wolters-Noordhoff.
- WERKGROEP MEINWEG, 1990. Herstelplan voor de "Driestruik". Herkenbosch, november 1990.
- WERKGROEP MEINWEG, 1992. Biotoop-restauratie ten behoeve van de herpetofauna in een terrein van de Waterleiding Maatschappij Limburg. In: Waarnemingen van amfibieën en reptielen in Nederland 1991, Stichting RAVON.
- WESTHOFF, V. & A.J. DEN HELD, 1969. Plantengemeenschappen in Nederland. B.V.W.J. Thieme & Cie, Zutphen.

FIGUUR 10.

"Familie-foto" van het
ANWB Landgoedkamp
1992.

Foto: M. van Bommel.

